

PREGLED POSREDOVANJ GORSKE REŠEVALNE ZVEZE SLOVENIJE V OBDOBJU 2009–2018

OVERVIEW OF INTERVENTIONS OF MOUNTAIN RESCUE ASSOCIATION OF SLOVENIA IN THE PERIOD 2009-2018

Slavko Rožič

Društvo gorske reševalne službe Tržič, Cesta Ste Marie aux mines 19, Tržič, slavcr@gmail.com

Tomaž Goslar

Univerzitetni klinični center Ljubljana, Klinični oddelek za intenzivno interno medicino, Zaloška cesta 7, Ljubljana; Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za interno medicino, Vrazov trg 2, Ljubljana, tomaz.goslar@gmail.com

Irena Mrak

Visoka šola za varstvo okolja, Trg mladosti 7, Velenje; irena.mrak@siol.net

Blaž Barborič

Visoka šola za varstvo okolja, Trg mladosti 7, Velenje; blaz.barboric@guest.arnes.si

Povzetek

Vse večji obisk gorskih območij Slovenije in raznolikost dejavnosti, ki jih izvajajo obiskovalci gora, se kaže tudi v pogostosti posredovanj Gorske reševalne zveze Slovenije. Ta dosledno beleži podatke svojih posredovanj, kar ji omogoča tehtno presojo stanja. V prispevku so ključni podatki o posredovanjih v obdobju 2009–2018, ob tem pa tudi predlog ukrepov za ureditev tega področja v prihodnje.

Abstract

The number of visitors and the variety of free-time activities in the Slovenian mountains is increasing. This is reflected in a larger number of interventions of the Mountain Rescue Association of Slovenia. A well-managed intervention database has been used to assess key intervention characteristics during the period 2009-2018. The assessment of the current situation can be used for future planning and improvement of the mountain rescue service.

Uvod

Obisk gorskih območij v Sloveniji narašča, kar je posledica hitrega naraščanja turističnega obiska Slovenije nasploh, še posebej v zadnjih nekaj letih (preglednica 1). Gorska območja so med bolj privlačnimi in zato bolj obiskanimi, kar pomeni tudi več nesreč in posredovanj Gorske reševalne zveze Slovenije (v nadaljnjem besedilu: GRZS). Gorska območja pa se ne spoprijema samo z vse bolj množičnim obiskom, ampak tudi z vse večjo raznolikostjo dejavnosti, ki jih izvajajo obiskovalci.

GRZS je organizirana kot zveza 17 prostovoljnih samostojnih nepridobitnih gorsko-reševalnih društev in planinskih društev z registrirano gorskoreševalno dejavnostjo, ki opravljajo humanitarne naloge javnega pomena. Glavne naloge so reševanje in pomoč v gorskem svetu ter zaščita ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah. Gorska reševalna služba na področju Slovenije je bila prvič organizirana leta 1912 v Kranjski Gori. Leta 2006 je bila po odcepitvi od Planinske zveze Slovenije ustanovljena GRZS, ki deluje kot samostojni pravni subjekt in še naprej izvaja reševanje v gorah in na težje dostopnih mestih.

Temeljne enote GRZS so društva oziroma postaje gorske reševalne službe. Formalno so organizirane kot društva, v pogovornem jeziku in historično pa se večkrat uporablja izraz postaja. Postaje so samostojne in imajo zemljepisno določena območja delovanja. Nekatere postaje (Ljubljana, Tolmin, Maribor) imajo zaradi obsežnega območja še dodatne reševalne skupine, podrejene matični postaji.

Osnovni namen društev in postaj je reševanje in posredovanje pri nesrečah v gorah in na težko dostopnih terenih. Število nesreč skupaj z njihovo raznovrstnostjo neprestano narašča, s tem pa tudi obremenitve posameznih postaj.

V prispevku smo pripravili pregled in analizo posredovanj GRZS v obdobju 2009–2018.

Metode

Analizirali smo podatke o posredovanjih gorskih reševalcev v obdobju od 1. januarja 2009 do 31. decembra 2018, ki jih beleži GRZS v programu InfoGRZS od leta

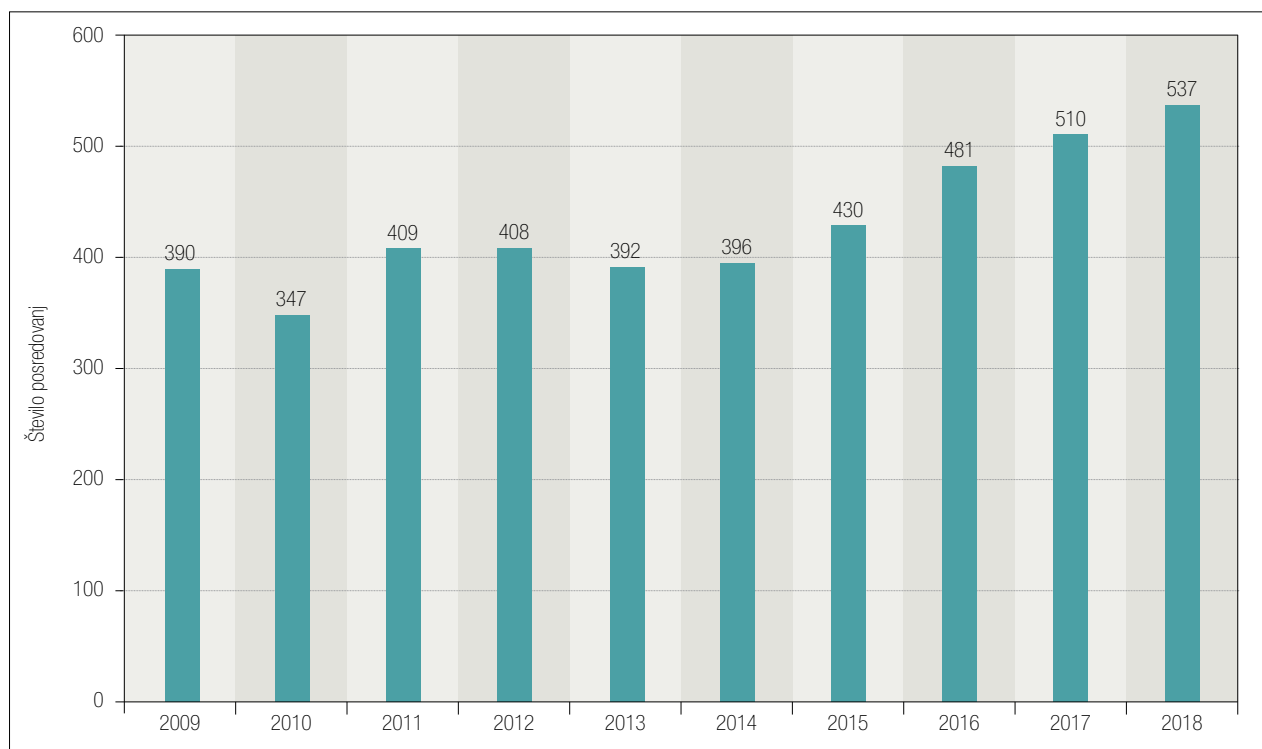
2005 naprej. Podatke v InfoGRZS vnese vodja posredovanja oziroma intervencije ali tajnik društva. Med pomembnejšimi podatki o intervenciji, ki jih beležimo v InfoGRZS, so: spol, starost, težavnost poškodb ali bolezni, dejavnost ob nesreči, lokacija, vreme, prisotnost zdravnika. Nekatere tako zbrane podatke iz InfoGRZS vsako leto posredujemo tudi ICAR (*International Commission for Alpine Rescue*) za statistično obdelavo na ravni članic. Za opis resnosti poškodb ali obolenja smo uporabili točkovni sistem Državne svetovalne agencije za letalstvo (*National Advisory Committee of Aeronautics – NACA*). [Weiss in sod., 2001]

Za primerjavo več skupin smo uporabili statistično metodo ANOVA, za primerjavo dveh skupin pa metodo χ^2 . Kot prag statistične značilnosti smo upoštevali $p = 0,05$.

Rezultati in razprava

Podatki Statističnega urada Slovenije za obdobje 2010–2018 kažejo hitro povečevanje števila prihodov in prenočitev tako domačih, še bolj pa tujih turistov. Povečevanje obiska je še bolj izrazito od leta 2014. Velik delež turistov obišče tudi gorska območja, zato se povečuje število nesreč.

V obdobju od 1. januarja 2009 do 31. decembra 2018 je bilo 3831 posredovanj gorskih reševalcev. V teh posredovanjih so gorski reševalci pomagali 4723 osebam. Število nesreč po letih je prikazano na sliki 1. Med oskrbljenimi osebami je bilo 1642 (35 %) žensk in 3066 (65 %) moških. Povprečna starost oskrbljenih oseb je bila 43 ± 18 let. Povprečna starost oskrbljenih oseb vsa leta ostaja enaka, in se med leti statistično ne razlikuje (ANOVA / $F(9,4159) = 1,208, p = 0,285/$).

Slika 1: Število posredovanj GRZS v obdobju 2009–2018 (vir: GRZS, 2019)

Figure 1: Number of interventions of the Mountain Rescue Association of Slovenia in the period 2009-2018 (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Prihodi turistov	turisti - SKUPAJ	3.299.537	3.535.794	3.635.688	3.746.106	3.901.563	4.373.878	4.834.071	5.503.284	5.933.266
	domači	1.250.556	1.299.637	1.259.036	1.244.424	1.226.492	1.351.860	1.437.198	1.512.602	1.508.128
	tuji	2.048.981	2.236.157	2.376.651	2.501.682	2.675.071	3.022.018	3.396.873	3.990.682	4.425.139
Prenočitve turistov	turisti - SKUPAJ	9.883.920	10.413.012	10.604.352	10.708.408	10.738.766	11.653.764	12.647.876	14.208.545	15.694.705
	domači	4.352.702	4.363.347	4.163.266	4.036.607	3.905.727	4.172.107	4.307.898	4.523.216	4.518.695
	tuji	5.531.218	6.049.665	6.441.086	6.671.802	6.833.040	7.481.657	8.339.978	9.685.329	11.176.010

Preglednica 1: Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v obdobju 2010–2018 v Sloveniji (vir: SURS, 2019)

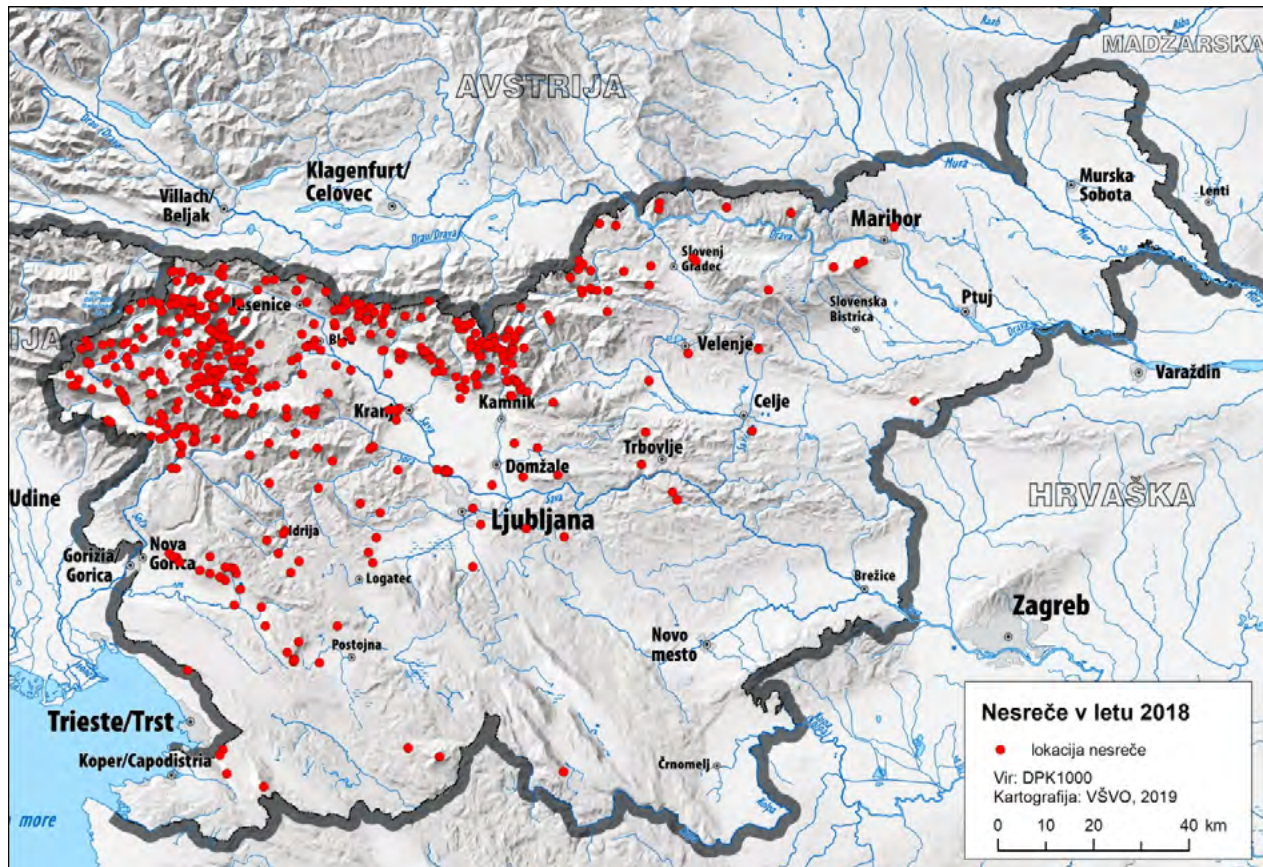
Table 1: Arrivals and overnight stays of Slovenian and foreign tourists in the period 2010-2018 in Slovenia (Source: Statistical Office of the Republic of Slovenia, 2019)

Posredovanj je bilo največ na območju Julijskih Alp, sledijo Kamniške in Savinjske Alpe ter Karavanke, zunaj gorskih območij pa po številu posredovanj izstopa območje Vipavske doline (slika 2).

podobna. Število obolelih v primerjavi s poškodovanimi z leti ni statistično značilno večje (ANOVA / $F(9,4713) = 0,826, p = 0,592/$).

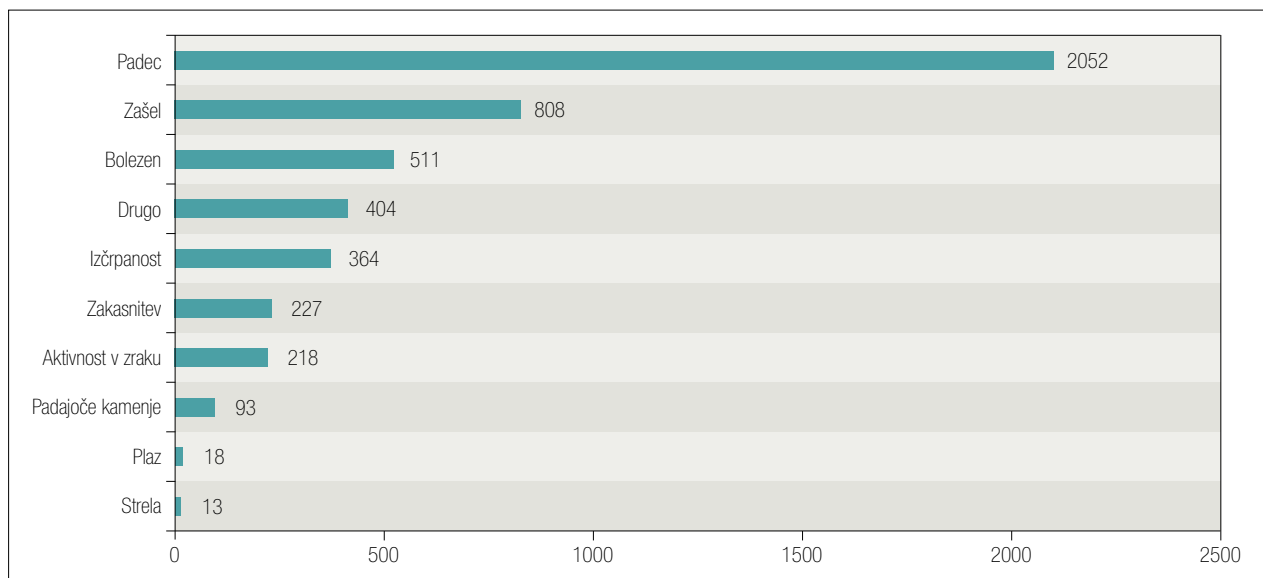
Število obolelih, poškodovanih in nepoškodovanih oseb se z leti povečuje, vendar razmerja med njimi ostajajo

Obolele osebe so v povprečju starejše (50 ± 20 let) od poškodovanih oseb (45 ± 18 let), poškodovane osebe pa starejše od tistih brez poškodb (39 ± 17 let). Razlike

Slika 2: Prostorski prikaz posredovanj GRZS leta 2018

Figure 2: Spatial overview of interventions of the Mountain Rescue Association of Slovenia in 2018

Slika 3: Število posredovanj glede na vzrok (2009–2018) (vir: GRZS, 2019)

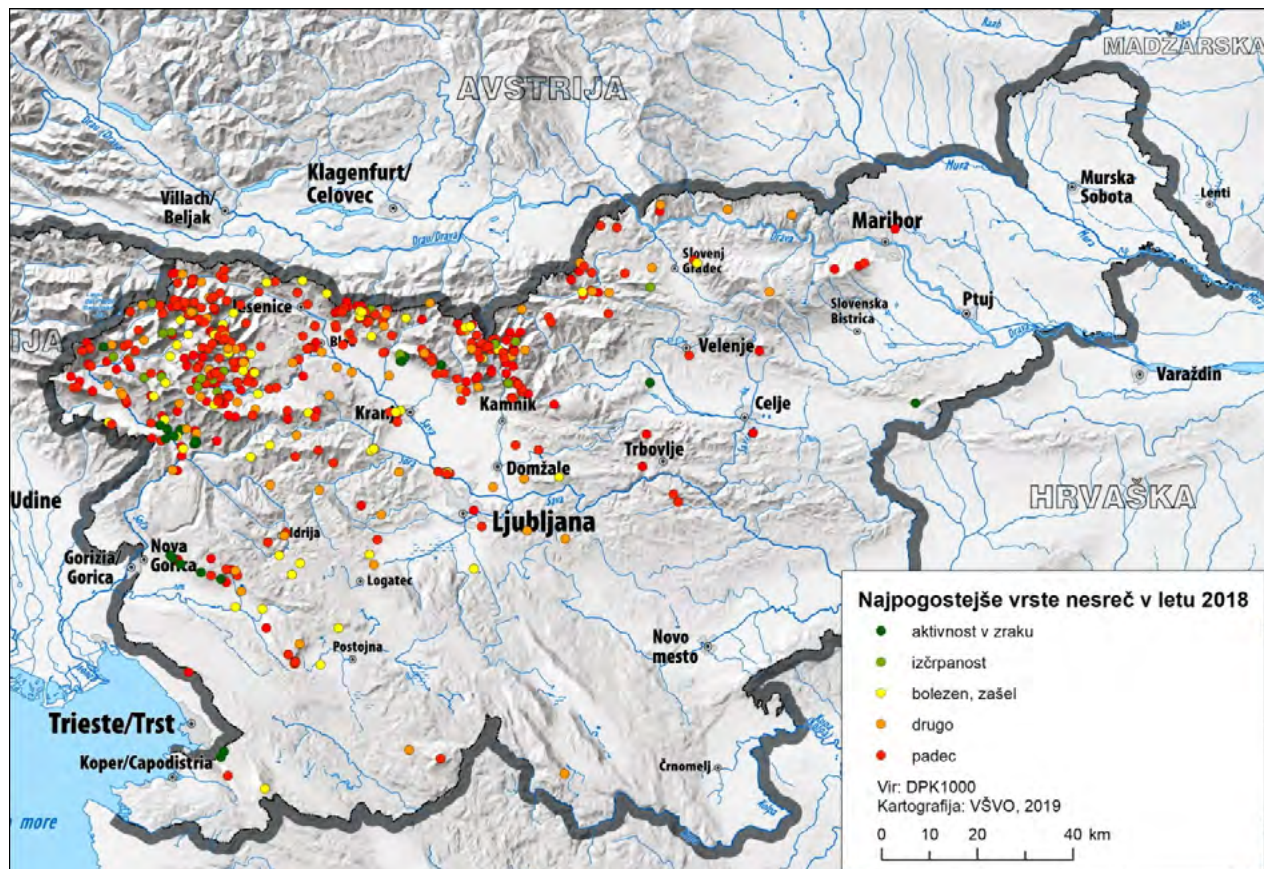
Figure 3: Number of interventions by cause (2009–2018) (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

so statistično značilne (ANOVA / $F(2,4166) = 91,650$, $p < 0,001/$).

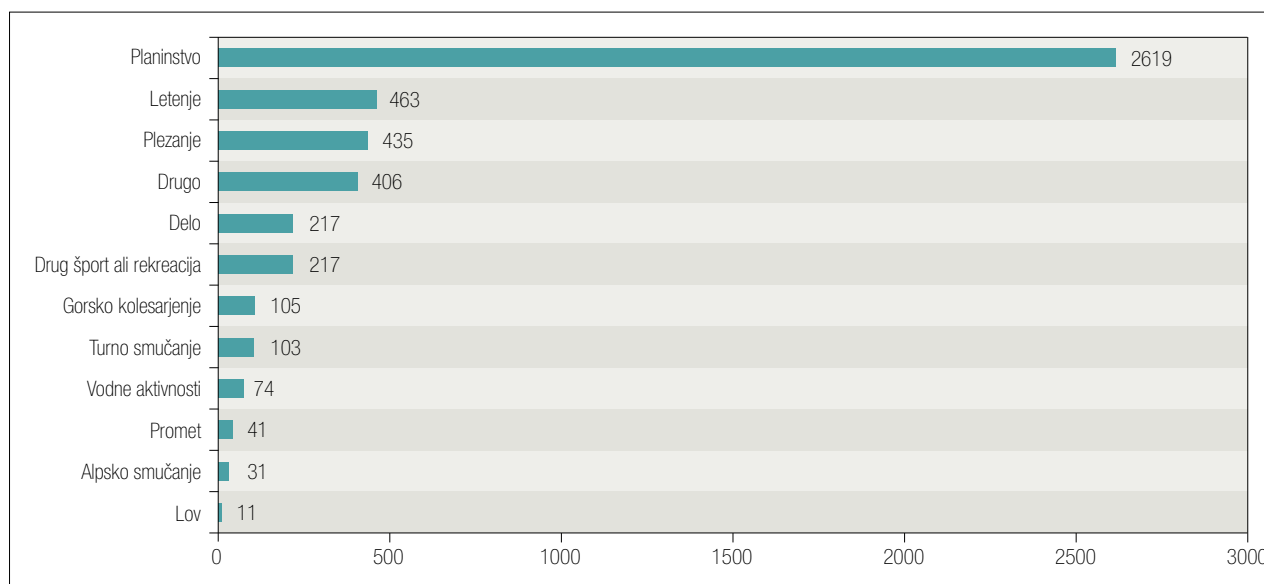
Pri razvrstitvi v skupine glede stopnje ogroženosti po lestvici NACA so najbolj življenjsko ogroženi ali so umrli bolniki (NACA 5, 6 in 7), ki so tudi najstarejši (50 ± 18 let), zmerno ogrožena skupina (NACA 3 in 4) je mlajša

(46 ± 18 let), najmlajša pa je neogrožena skupina (NACA 0,1 in 2) (41 ± 18 let). Razlike v starosti med posameznimi skupinami so se izkazale za statistično značilne (ANOVA / $F(2,41669) = 76,661$, $p < 0,001/$).

Najbolj pogost vzrok za nesrečo je padec, pogoste pa so tudi iskalne akcije izgubljenih, obolelih, izčrpanih ipd. (slika 3).

Slika 4: Prostorski prikaz posredovanj glede na dejavnosti v letu 2018
 Figure 4: Spatial overview of interventions by activity in 2018

Slika 5: Število posredovanj glede na dejavnosti, ki so jih izvajali reševalci (obdobje 2009–2018)
 Figure 5: Number of interventions by activity carried out by rescuers (in the period 2009–2018)

Prostorski prikaz intervencij v letu 2018 glede na vzrok nesreče prikazuje, da je padec najbolj pogost vzrok v gorskih območjih, medtem ko območje Vipavske doline izstopa po številu posredovanj zaradi nesreč, povezanih z dejavnostmi v zraku (slika 4).

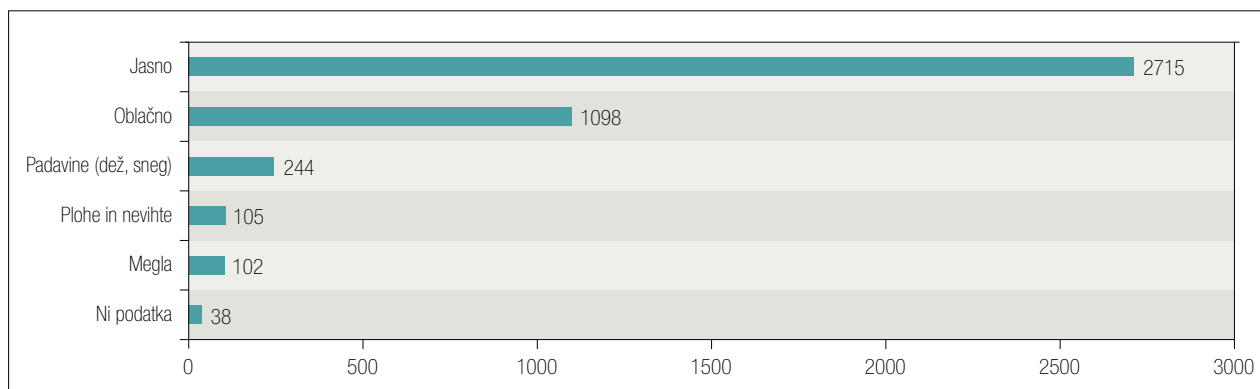
Med dejavnostmi, ki so privedle do nesreče in posredovanja GRZS, prevladuje planinstvo, sledijo dejavnosti v zraku in plezanje. Sorazmerno velik je tudi delež nesreč pri delu, gorskem kolesarjenju in turnem smučanju (slika 5).

Vremenske razmere v času nesreč so pretežno dobre, kar kaže na dejstvo, da je dejavnosti veliko ob lepem vremenu, vendar pa je zaradi tega tudi več nesreč (slika 6).

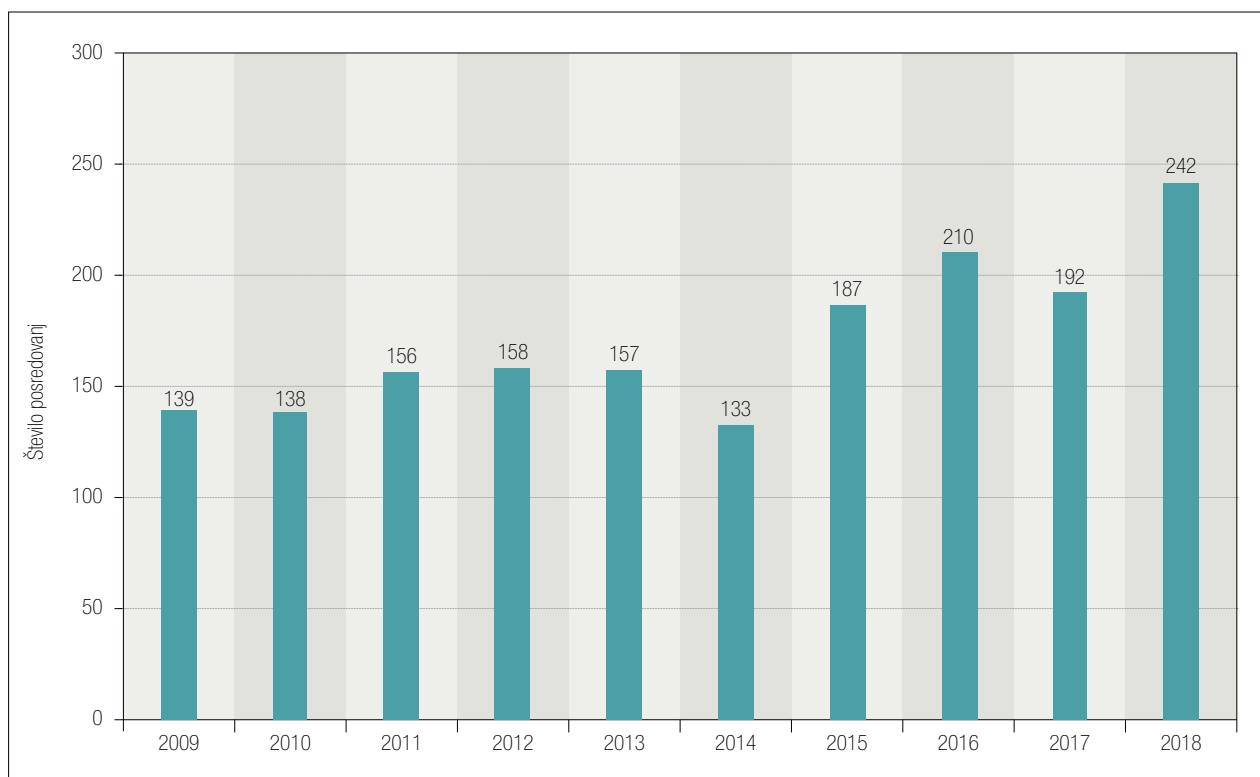
Pri analizi podatkov smo se med drugim osredotočili še na intervencije, na katerih je bil prisoten zdravnik. Razlika v prisotnosti zdravnika na posredovanju je statistično značilna (ANOVA / $F(2,3811) = 2,435, p = 0,009/$). Pri intervencijah z bolj ogroženimi bolniki (NACA 4–8) je pogosteje prisoten zdravnik, razlika je statistično značilna (ANOVA / $F(2,4720 = 370,055, p < 0,001/$).

Uporaba helikopterja ob posredovanju po letih. Razlike glede uporabe helikopterja med posameznimi leti so statistično značilne (ANOVA / $F(9,4292) = 2,538, p = 0,007/$).

V zimskih razmerah je večja pogostost nesreč s smrtnim izidom $\chi^2 = 8,015, p = 0,05$.

Slika 6: Vremenske razmere ob posredovanjih
Figure 6: Weather conditions during interventions

Slika 7: Število posredovanj, pri katerih je sodeloval helikopter (vir: GRZS, 2019).
Figure 7: Number of interventions with the participation of a helicopter (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

Leto	Poškodovani n (%)	Nepoškodovani n (%)	Oboleli n (%)
2009	216 (46)	208 (45)	41 (9)
2010	186 (48)	164 (42)	37 (10)
2011	242 (52)	176 (38)	43 (9)
2012	230 (50)	180 (39)	52 (11)
2013	218 (49)	189 (43)	34 (8)
2014	202 (54)	135 (36)	40 (11)
2015	222 (47)	188 (40)	60 (13)
2016	252 (48)	215 (41)	54 (10)
2017	280 (50)	224 (40)	61 (11)
2018	284 (49)	222 (39)	68 (12)
Skupaj	2332 (49)	1901 (40)	490 (10)

Preglednica 2: Število obolelih, poškodovanih in nepoškodovanih v obdobju 2009–2018 (vir: GRZS, 2019)

Table 2: Number of ill, injured and uninjured people in the period 2009-2018 (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

V zadnjih desetih letih je bilo (skupaj: poškodovani in nepoškodovani) 3831 posredovanj gorskih reševalcev, ki so pomagali 4723 osebam. Če je bilo še leta 1998 manj kot 200 posredovanj (vir: Dušan Polajnar osebno, GRZS), je v zadnjih letih posredovanj več kot 500 na leto, število pa se vsako leto poveča za nekaj odstotkov. Razlogi so vse večji obisk gora, razvoj turizma in družbene spremembe, ki postavljajo zdrav način življenja in rekreacijo med najvišje vrednote. Gore in planinstvo so v Sloveniji med najvišjimi vrednotami in gorništvu oziroma planinstvu je del narodove prepoznavnosti (Mrak in sod., 2017). Hkrati se je statistično značilno povečal delež reševanj, v katerih je udeležen helikopter. Leta 2009 je helikopter sodeloval v 133 posredovanjih (39 % vseh posredovanj), v letu 2018 pa že v 235 posredovanjih (50 % vseh posredovanj). Na sliki 7 je zanimivo odstopanje od linearne porasta intervencij v letu 2014 s podporo helikopterja kljub temu, da intervencij skupno ni bilo manj kot v preteklih letih. To pomeni, da so več dela opravili reševalci na klasičen način in da je manjša pogostost aktiviranja posledica odločitev vodij intervencij zaradi medicinskih in krajevnih okoliščin dogodka. Porast posredovanj

z uporabo helikopterja je opazen predvsem v letih 2017 in 2018, odkar deluje na Brniku združena ekipa gorskih reševalcev in poklicne enote službe Helikopterske nujne medicinske pomoči (HNMP). To pomeni večjo razpoložljivost helikopterske reševalne ekipe in krajši aktivacijski čas. Ta rešitev nakazuje smernice reševanja v gorah, prostovoljna organiziranost gorskega reševanja pa se zaradi pogostosti in zahtevnosti reševanj srečuje z omejitvami in predvsem vse večjimi obremenitvami nekaterih postaj. Razlike med najbolj obremenjenimi postajami na področju Julijskih Alp in preostalimi so vse večje. Postaje so prisiljene v času visoke sezone od junija do septembra organizirati redna dežurstva svojih reševalcev, saj samo tako lahko zagotovijo primeren odzivni čas ob morebitni gorski nesreči. Precejšen pritisk na reševalce so tudi vse večja pričakovanja družbe, ki prostovoljstvo sicer zelo visoko ceni, a hkrati pričakuje čim hitrejši in profesionalen odziv gorskih reševalcev. Kljub povečanju intervencij in večkratnim pobudam GRZS se normativno število gorskih reševalcev od leta 1998 do danes ni spremenilo in še vedno ostaja 430.

Za razliko od drugih gorstev (Martinez-Caballero in Sierra Quintana 2019) v Sloveniji ni zaznati porasta obolenj med vzroki za reševanje. Približno sorazmerno se povečuje število poškodovancev, obolelih in nepoškodovanih. Tudi starost udeležencev reševalnih intervencij v zadnjih desetih letih ostaja nespremenjena. Zanimiva ugotovitev pa je, da so udeleženci nesreč, ki so posledica bolezni, v povprečju pet let starejši od poškodovanih udeležencev nesreč (50 ± 20 proti 45 ± 18 let). Najmlajša je skupina nepoškodovanih reševancev, ki je v povprečju stara 39 ± 17 let. Pri analizi nesreč se je pokazalo tudi, da so umrli ali življenjsko ogroženi reševanci v povprečju starejši od manj ogroženih ali nepoškodovanih oziroma neogroženih.

Struktura nesreč (razmerje med obolelimi, poškodovanimi in nepoškodovanimi) je odvisna od območja, kjer poteka reševanje (Lack in sod., 2012, McIntosh in sod., 2012, Brustia in sod., 2016, Pasquier in sod., 2017, Martinez-Caballero in Sierra Quintana 2019).

Leto	Posredovanja s prisotnostjo zdravnika, n (%)
2009	154 (44)
2010	161 (51)
2011	189 (51)
2012	192 (51)
2013	172 (49)
2014	175 (55)
2015	209 (55)
2016	223 (52)
2017	203 (44)
2018	253 (54)

Preglednica 3: Število posredovanj s prisotnostjo zdravnika v obdobju 2009–2018 (vir: GRZS, 2019)

Table 3: Number of interventions with the presence of a doctor in the period 2009-2018 (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

Leto	Uporaba helikopterja ob posredovanju, n (%)
2009	139 (36)
2010	138 (40)
2011	156 (38)
2012	158 (39)
2013	157 (40)
2014	133 (34)
2015	187 (44)
2016	210 (44)
2017	192 (38)
2018	242 (45)

Preglednica 4: Število in delež posredovanj, pri katerih je sodeloval helikopter (vir: GRZS, 2019).

Table 4: Number and proportion of interventions with the participation of a helicopter (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

Vzroki nesreč

Med podatki, ki jih v infoGRZS vnašajo poročevalci, so tudi vzroki za nesreče. Večkrat teh vzrokov ni možno točno določiti, ker je njihova razvrstitev v programu omejena in se vzroki glede na opredelitev po GRZS večkrat prepletajo. Temu primeren je visok delež nesreč z oznako *drugo*. Za določitev vzroka nesreče oziroma dogodka so odgovorni vodje intervencij, ki bi praviloma morali to opredelitev uporabiti takrat, ko dogodek ne ustreza nobeni od že določenih skupin vzrokov. V to skupino tako sodijo posredovanja ob prometnih nesrečah, delovnih nesrečah, posredovanja na zahtevo Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje (v nadaljnjem besedilu: URSZR), veterinarske inšpekcije in podobno.

Tudi opredelitev padca in zdrsa je tako lahko zelo široka in ne pomeni vedno neposrednega padca ali zdrsa. Poleg tega se lahko pri vnosu odločimo za več razlogov in iz razpoložljivih podatkov ne moremo točno določiti dejanskega vzroka za nastanek nesreče. Padec je tako lahko posledica tega, da je nekdo zašel s poti in nato padel ali pa je padel zaradi izčrpanosti, bolezni, lahko pa je vzrok za padec prvotno padajoče kamenje in še bi lahko naštevali.

V celoti vseh posredovanj oziroma intervencij je še precejšen delež nesreč, ki so posledica dejavnosti v zraku, zaskrbljujoča pa sta naraščajoča deleža bolezni in izčrpanosti.

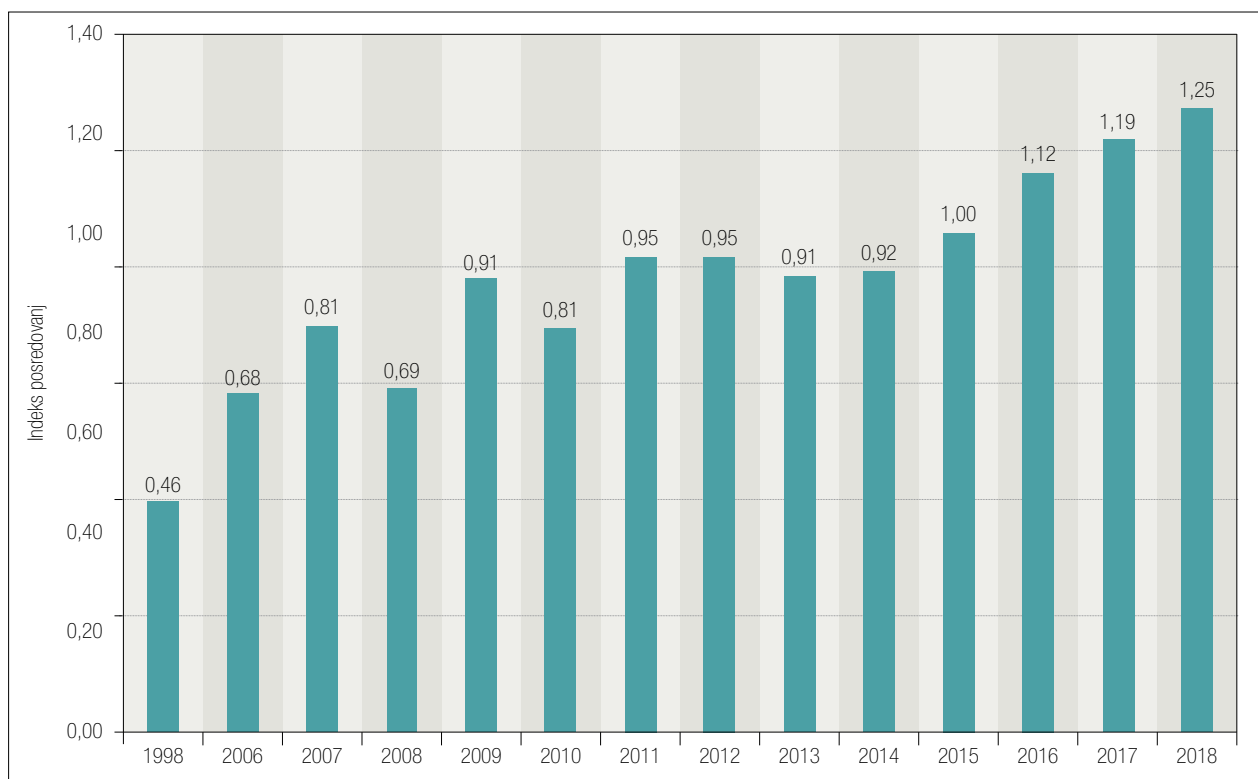
Velikemu deležu nesreč botruje vzročna skupina (kategorija), poimenovana zakasnitev. Iz podatkov je težko določiti točen vzrok za te vrste nesreč, največkrat so opisi povezani z nepoznavanjem terena, neprimerno opremo, neprimerno duševno pripravljenostjo. Ti opisi ne pojasnjujejo dejanskih vzrokov za nastanek dogodkov, uvrščenih v omenjeno skupino.

V slovenski GRZS je sorazmerno majhen delež nesreč, povezanih s plazovi in udari strel. Plazovi pomenijo izključno snežne plazove. Tudi pri klasifikaciji teh dogodkov po natančnejši analizi podatkov naletimo na težavo, da se vnosi prepletajo z vzroki za nastanek dogodka, z dejavnostmi, stopnjami poškodb in je težko statistično obdelati podatke ter jih uvrstiti v eno samo kategorijo.

Sklepne misli

Gorski reševalec je strokovno usposobljena oseba, ki je opravila izpite za pridobitev naziva in redno opravlja vsa predpisana obnovitvena usposabljanja. Na matičnih postajah opravljajo reševalci vsaka tri leta obnovitev znanja iz letne in zimske tehnike reševanja, prve in nujne medicinske pomoči in iskalnih intervencij. Na ravni GRZS pa opravljajo reševalci obnovitev specifičnih znanj, licence za delo ob in v helikopterju po modulih, ki jih predpiše izobraževalni center URSZR na lgu.

Z Uredbo o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč URSZR (Uradni list RS,

Slika 8: Indeks posredovanj na normativno število reševalcev (2009–2018) (vir: GRZS, 2019)

Figure 8: Index of interventions with regard to the normative number of rescuers (2009-2018) (Source: Mountain Rescue Association of Slovenia, 2019)

Slika 9: Primer klasičnega reševanja ob poškodbi v zimskih razmerah (Foto: V. Vogelnik)
Figure 9: Example of a typical intervention: an injury in winter weather conditions (Author: V. Vogelnik)

št. 92/07, 54/09, 23/11 in 27/16) je bilo leta 1997 določeno, da URSZR sofinancira 430 reševalcev GRZS, kar je takrat na podlagi izračunov in projekcij nesreč zadostovalo za delo v postajah. Po tem normativu se reševalci znotraj GRZS razporejajo med 17 postaj glede na desetletna povprečja opravljenih intervencij. Najmanjše število za delovanje postaje je 15, največ pa 35 reševalcev.

Po podatkih infoGRZS 31. decembra 2018 ima GRZS 591 reševalcev, ki izpolnjujejo pogoje za delo oziroma imajo veljavno licenco za gorskega reševalca. Razlika za opremljanje in usposabljanje med 430 in 591 reševalci pokriva postaje iz lastnih sredstev oziroma s

pomočjo lokalnih skupnosti. Iz slike 8 je razvidno, da je leta 1998 en normativni reševalec v Sloveniji opravil 0,46 intervencije, leta 2018 pa že 1,25 intervencije (slika 8). Ta indeks zajema vse postaje in vsa posredovanja oziroma intervencije v Sloveniji, lokalno so podatki o povečani obremenjenosti še večje. Razlike so največje na področju postaj GRZS, ki pokrivajo območje Julijskih Alp in TNP.

Naraščanje obiska gora v zadnjih letih napoveduje še večji obisk v prihodnje, kar pomeni tudi več posredovanj GRZS. Prav zato bo treba razmisliti tako o povečanju števila reševalcev, kot tudi o morebitni delni profesionalizaciji te zdaj prostovoljne dejavnosti.

Viri in literatura

1. Brustia, R., Enrione, G., Catuzzo, B., Cavoretto, L., Pesenti Campagnoni, M., Visetti, E., Cauchy, E., Ziegler, S., Giardini, G., 2016. Results of a Prospective Observational Study on Mountaineering Emergencies in Western Alps: Mind Your Head. *High Alt Med Biol*, 17, 116–121.
2. Lack, D. A., Sheets, A. L., Entin, J. M., Christenson, D. C., 2012. Rock climbing rescues: causes, injuries, and trends in Boulder County, Colorado. *Wilderness Environ Med*, 23, 223–230.
3. Martinez-Caballero, C. M., Sierra Quintana, E., 2019. Epidemiology of Cardiac Events During Prehospital Care in Mountain Rescues Conducted in Aragon. *Wilderness Environ Med*, 30, 22–27.
4. McIntosh, S. E., Campbell, A., Weber, D., Dow, J., Joy, E., Grissom, C. K., 2012. Mountaineering medical events and trauma on Denali, 1992–2011. *High Alt Med Biol*, 13, 275–280.
5. Mrak, I., Odar, M., Marolt, M., Krek, A., Breznik, K., Halvorson, S. J., 2017. Značilnosti obiska Triglavskega narodnega parka. *Acta Triglavensia*, 5–26.
6. Pasquier, M., Marxer, L., Duplain, H., Frochoux, V., Selz, F., Mettrailler, P., Zen Ruffinen, G., Hugli, O., 2017. Indications and Outcomes of Helicopter Rescue Missions in Alpine Mountain Huts: A Retrospective Study. *High Alt Med Biol*, 18, 355–362.
7. Weiss, M., Bernoulli, L., Zollinger, A., 2001. [The NACA scale. Construct and predictive validity of the NACA scale for prehospital severity rating in trauma patients]. *Anaesthetist*, 50, 150–154.
8. Statistični urad RS, 2019. Prihodi in prenočitve turistov, <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/24>.
9. Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč [Uradni list RS, št. 92/07, 54/09, 23/11 in 27/16].